NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1710 MỖI SỐ: 0$02 SAMEDI THỨ TƯ 29 NOVEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE No 348

Tous les letters destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur: F. H. SCHNEIDER
Directeur: NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef: PHẠM-HUY-LUẬN
Administrateur gérant: NGUYỄN-VĂN-LOÀN

Adresse télégraphique: TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
Téléphone n° 180

ANNONCES
Décomption à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0$ 065 de large
Une seule insertion . . . 0$ 30 la ligne
Par contrat annuel . . . 0$ 10 la ligne
Par centimètre et par insertion . . . 0$ 10 la ligne
Réclame dans la 1re page . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. . . 1$ 50 la ligne
On traite à forfait pour les contrats importants.

Một năm: 6$ 00 — 6$ 30 — 6$ 50 — 7$ 50 — 8$ 00 — 9$ 00
Các tỉnh gần: » — 8.00 — 8.00 — 8.00 — 9.00 — »
Sáu tháng: 3.00 — 3.50 — 3.20 — 3.20 — 3.30 — 4.50
Ba tháng: 1.50 — 1.75 — 1.60 — 1.60 — 1.65 — 2.25
Một tháng: 0.50 — 0.60 — 0.55 — 0.55 — 0.60 — 0.75
Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Cái vấn-đề lương-điền

Cái vấn-đề lương-điền cấp cho làng mà Chánh-phủ đã hỏi ý kiến Tư-vấn nghị-viện Bắc-kỳ trong kỳ hội-đồng tháng Octobre vừa rồi, thì nay đã giải quyết xong ý như lời của Nghị viện đã bàn bạc. Quan Thống-sứ vừa có cái nghị định bãi cái lệ cấp lương điền ấy. Nghị định ấy ngày 18 Novembre đã đệ trình hội-đồng bảo hộ Bắc-kỳ đến ngày 20 Novembre lại đệ trình hội-đồng thường-trực của hội đồng Chánh-phủ thì hai Hội-đồng cũng đều ưng chuẩn cả.

Cái lệ cấp lương điền là cái lệ cổ của Triều-đình nước ta đặt ra từ xưa. Cứ theo cái lệ ấy thì các nhà có người đi lính được thôn xã cấp cho độ ba mẫu công điền hay công thổ để nuôi vợ con. Những làng không có công điền công thổ thì đồng niên làng lại cấp cho độ 250 quan tiền. Đến khi nước Đại-pháp sang bảo hộ nước ta, Chánh-phủ bảo-hộ vẫn-để nguyên cái cổ-lệ ấy.

Nhưng về sau này, lệ ngạch binh lính cũng dần dần thay đổi khác xưa, thì cái lệ cổ ấy cũng không thể để nguyên mãi như cũ được, e nữa sinh ra lắm sự rắc rối lôi thôi. Ngày xưa mỗi khi Triều-đình cần dùng đến lính, thì cứ chiếu số dân đinh mà cắt về mỗi xã là mấy tên. Về sau Chánh-phủ bảo-hộ cũng theo cái lệ ấy, nhưng ngoài số lính tuyển theo lệ ngày xưa, lại còn những lính đã hết hạn mà xin tái đăng hay là không phải vào ngạch lính của dân mà tự mình tình nguyện đầu quân nữa. Vậy cứ mỗi người đi lính lại bắt làng đều cấp cho lương-điền thì những làng số người đi lính nhiều, dân không lấy ruộng tiền đâu mà cấp cho khắp được. Vì vậy lại có lệ phân binh lính ra làm hai ngạch: một ngạch lính của dân làng cắt đi với một ngạch lính tình nguyện. Ngạch này kể cả những người các làng cắt đi đến lúc mãn hạn lại tự ý xin tái đăng. Ngạch trên thì được các dân xã cấp lương điền cho như cũ, còn ngạch dưới thì chỉ được lương bổng của nhà nước cấp cho thôi.

Xét ra cũng một bạn đi lính, công việc cùng khó nhọc như nhau, mà cái bổng-lộc lại mỗi người mỗi khác, há chẳng là bất công lắm dư. Và, lương điền cũng không phải nhất định cứ mỗi người là được ba mẫu, vì theo lệ thì lương-điền được đến ba mẫu là cùng, chứ cũng không có bắt buộc phải cấp nhất định là ba mẫu, thành thử người ở làng này đi lính thì được ba mẫu, người ở làng kia đi lính chỉ được giảm bảy sao, tùy theo tục riêng từng làng và sổ điền thổ của mỗi làng nhiều hay ít. Chánh-phủ muốn bỏ cái cái nỗi bất công ấy, nên ngày 3 Juillet 1920 quan Toàn-quyền có nghị-định nhất luật các xã phải cấp cho mỗi tên lính mỗi năm 24 $ mà bãi hẳn cái lệ cấp điền thổ đi. Nhưng để niên mỗi làng thu sổ tiền ấy để cấp cho binh lính thường sinh ra lắm nỗi lôi thôi, mà cái sổ cấp cho mỗi tên lính 24 p. xét ra cũng nặng cho dân lắm. Vì xưa kia lương điền giao cho các xã xử-trí với những nhà có người đi lính, thì những xã khéo thu xếp thường không phải cấp gì được đất cũng xong. Đại khái như cho các nhà có người đi lính tên nhiêu tên xã gì đó cho thỏa thuận là được. Đến khi thi hành cái lệ mới, thì xã nào cũng phải nộp tiền tại kho, để quan trên đem phát cho các nhà có người đi lính. Về khoản ấy tính ra mỗi năm các xã ở Bắc-kỳ ta phải nộp vào kho có tới hơn 60 vạn đồng. Vì vậy trong kỳ hội-đồng Tư-vấn nghị-viện năm trước, có nhiều ông nghị-viện thỉnh cầu xin hạ số tiền ấy xuống làm 12 p.

Quan Thống-sứ xét ra lời thỉnh cầu ấy rất là phải và ngài lại muốn cải-lương cái vấn-đề lương-điền cho được hợp thời, nên ngài có đặt một hội-đồng để xem xét mọi lẽ rồi trình bày để ngài quyết nghị cho xong. Hội-đồng xin bãi cái lệ lương-điền đi mà các xã cũng không phải cấp tiền thay nữa, nên quan Thống-sứ mới có nghị-định đã nói trên kia, song quan Thống-sứ không muốn để cho những người đã được hưởng cái quyền lợi cũ lại phải thiệt thòi vì cái lệ mới này, nên ngài định rằng ai đương được hưởng cái quyền-lợi cũ chưa hết hạn thì cứ được hưởng cho đến khi hết hạn thì thôi, chỉ có những người sau này ra lính dù vào ngạch nào cũng không được cấp lương điền nữa.

Cái lệ cấp lương điền bãi đi, lợi cho dân đã đành, nhưng lại thiệt cho các hàng binh lính đầu ngũ sau này. Điều ấy không phải là Chánh-phủ không xét đến, vì vậy quan Thống-sứ có trù tính việc tăng lương bổng cho các hàng quản lính ăn lương về sổ chi tiêu Bắc-kỳ, nghĩa là lính cơ, lính lệ, lính châu, để cho ai nấy cũng đủ cái chi-tiêu mà không ta thán về việc bãi lương-điền nữa. Tăng lương bổng cho các hàng quản lính như thế, thì mỗi năm số chi-tiêu lại phải chi thêm 76.000 p, nên chi quan Thống-sứ lại có nghị-định tăng số ngoại phụ ruộng đất lên để lấy tiền chi vào khoản tiền ấy. Số tiền ngoại phụ trước kia mỗi tỉnh một khác, ở những tỉnh điền thổ bạc nhược thì mỗi đồng bạc thuế tỉnh lấy thêm 4 hay 5 xu, ở những tỉnh điền địa phì nhiêu, thì thường tính lên 6 hay 7 xu một đồng. Cứ theo như bản nghị-định mới ngày nay, thì các tỉnh Lạng-sơn, Lao-kay, Thái-nguyên, Sơn-la và bốn hạt quan binh Cao-bằng, Hà-giang, Mon-cáy và Lai-châu thì số ngoại phụ mỗi đồng tăng lên là 8 xu, còn các tỉnh khác ruộng đất màu-mỡ hơn, số tiền ngoại phụ mỗi đồng tăng lên đến một hào. Số tiền ngoại phụ tăng lên như thế, thì các nhà làm ruộng mỗi người phải nộp thêm ít nhiều, song tiện cho các thôn xã hơn cái lệ cấp lương-điền biết bao.

Tóm lại mấy việc quan Thống-sứ nghị định đó thực là chu đáo, thực là hợp thời, các thôn xã đều hoan nghênh, mà các hàng binh lính cũng lấy làm vui-thỏa vậy.

LUẬN.

Âu-châu diện-tín

HAVAS

Paris ngày 26 Novembre 1922

Việc nước Ý

Tin Rome. — Thủ-đắn nghị-viện đã ấy toàn-quyền cho M. Mussolini đến cuối năm 1923.

Hỏa tai ở Gia-nã-đại

Winnipeg. — Trường học Saint Boniface bị cháy. Tám người chết.

Paris, ngày 27 Novembre 1922

Một quyển sách của quan Sarraut

Các báo có khen ngợi một quyển sách của quan Sarraut về cái chương trình khai khẩn các thuộc địa một cách hợp-pháp. Trong sách lại có thuật lại sự-kỷ các thuộc-địa nữa.

Tòa Nội-các mới nước Hy-lạp

Tin Athène. — Quan đại-tá Gonatro đã dựng tòa Nội-các mới cho nước Hy-lạp.

Tòa Nội-các nước Trang-hoa

Tin Bắc kinh. — Đảng Tào-Côn đã đánh đổ tòa Nội-các Trang-hoa.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 28 Novembre 1922

Cuộc giảng-hòa Đông-âu

Ngày hôm chủ nhật MM. Curzon, Barrère, Child và Ismet Pacha đã hội-nghị riêng với nhau. Ngày hôm thứ hai, tiền-bán cơi về việc đình-chỉ và bình-vực đã hội-nghị. Tiền-bán cơi về việc kinh-tế cũng đã hội-nghị.

Phái-bộ nước Anh nói rằng chánh-phủ nước ấy sẵn lòng bãi bỏ bản giao-ước San-Remo

Báo *Temps* nói rằng nếu phái bộ nước Thổ cứ nhất quyết giữ ý kiến cũ, thì tại Lausanne chỉ giải quyết cái vấn-đề chánh trị của hai nước Thổ và nước Hy-lạp thôi, sau này mới sẽ bàn đến cái vấn-đề tài-chánh.

M. Rokowsky đã tới Lausanne. Ông có nói với viên phóng-sự nhà báo *Matin* rằng phái-bộ nước ấy được quyền dự vào tất cả các cuộc nghị luận tại cuộc hội-nghị giảng-hòa Lausanne. Về việc ấy báo *Le Temps* và báo *Les Débats* có nói 1° Không phải một mình quan Poincaré mới phải-bộ nước Xô-viết đến dự nghị, nhưng là cả ba chánh-phủ Đồng-minh cùng mời; 2° Trong các bức thư của Đồng-minh ngày 26 Octobre và ngày 14 Novembre có nói rõ rằng phải-bộ Xô-viết chỉ dự cuộc nghị-luận về cái vấn-đề các eo-bể Đông-âu mà thôi.

Ngày kỷ-niệm bách chu niên ông Pasteur

Ngày hôm chủ nhật, tại Hà-lan đã làm lễ bách chu niên ông Pasteur một cách rất nhiệt-thành. Thành Amster dam và sáu thành khác có đặt lễ kỷ niệm rất vui vẻ. Quan đại-sứ Charles Benoist, và quan giáo-sư Calmette mỗi ngài có đọc một bài diễn-văn.

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Các viên chánh ấy-viên Đồng-minh có đến chúc mừng Hồi-hải giáo-hoàng.

Tướng-quân Refet-Pacha và các tướng-quân Đồng-minh đã điện đình với nhau về đường công giới và chức-vụ của lính tuần-cảnh nước Thổ và các nước Đồng-minh.

Quan Clémenceau tại Hợa-kỳ

Quan Clémenceau đã đến dự một cuộc đánh quần ở New Haven, Ngài có đặt một vòng hoa trên phần-mộ tướng-quân Grant. Ngày hôm thứ ba ngài sẽ diễn-thuyết tại Chicago.

Việc đảo Martinique

Thành Saint Pierre, trong năm 1902 vì hỏa-diệm sơn Pelé phun lửa đã bị hủy hoại hết cả, nay lại khôi-phục được như xưa. Hiện nay dân-số đã được 2.500 người và lại xin đặt quan cai-trị như trước.

Việc nước Ba-lan

Theo như các số biểu tổng kê của nước Ba-lan thì số thọ-thuyền đăng trong các kỳ-nghề của nước Ba-lan tăng hơn năm 1911 nhiều, tính về toàn hạt nước Ba-lan thì số tăng được 14, 60 . . . Tính về tỉnh cũ của nước Áo-thì được 4,08 . . , mà tỉnh về các tỉnh cũ nước Phổ thì được 6,06 /.

Việc nước Lỗ-mã-ni

Mùa xuân này thì chính-phủ Lỗ-mã-ni sẽ bắt đầu đặt đường hỏa xa để giao-thông với thành Bucarest, các hải-cảng sông Danube và Constantza cho được tiện lợi.

Thị-giá quốc-trái: 3 /, 59.60. — 4 /, 1918 62,40 — 5 /. 1915 — 1916 75 80 5 /. 1920 87 45 - 6 /. 1920 91,65.

Bàn góp về sự dùng chữ nho trong văn quốc-ngữ

(Tiếp theo)

Và lại có một điều này chúng tôi đã từng kinh-nghiệm, là nếu quốc-văn nhiều chữ nho quá, thì không những là khó cho người mình không hiểu, mà xét ra cái thú vui hay lại nhàn thế mà giảm bớt không bằng dùng nguyên tiếng quốc-âu mà có vẻ hay về thú là phần nhiều ở như những tiếng: « trừu tượng » những tiếng ấy có thể vi như những cái bánh lái để mà đưa đẩy cái thuyền tư-tưởng đi, còn những tiếng « vật-chất » thì cái được cái rõ-ràng dễ-dàng tất-nhiên-chứ mà thôi, như chữ văn-minh, tự-do, quan-niệm, hiện-tượng, phong-trào, văn-hóa, văn văn, thời bao giờ cũng một nghĩa ấy không thể thay đổi thêm bớt đi được, bao giờ làm văn cũng phải đi sát cái nguyên-chất của nó, mà dùng mãi thành ra cũ rích, lâu dần mất cả cái thú-vị đi. Rồi chỉ nhọ lại phải một cái lệ « ăn-vận thêm mình » thành ra mất thú chữ quả nhiên phần là vật-chất (không được giản tiếng trừu-tượng như quốc-âu ta) khiến kẻ làm văn như bị một cái luật bắt buộc phải dùng những chữ đã thành văn thành cú, tư-tưởng bởi thế mà ngưng-trệ, học-thuật bởi thế mà suy đổi, đến nay nhờ được tư-tưởng học-thuật đã thành lớp của Âu-châu tràn đến, một bật những tiếng mới về danh-ngữa khoa-học triết-học ra.

Vậy mà làm nhà viết văn ta mà nhất là viết văn song đối từng câu từng chữ, hình như bị một cái sức mạnh nó cưỡng bức phải đem những chữ nho kỳ-bí ấy ở trong óc mà làm vậy, hay là giản cái tinh ý-lại, lãn-nọa, dùng những chữ sẵn-sàng có lẽ cho không chịu khó tìm kiếm những tiếng cũ của mình, vì nó còn ẩn-nấp ở trong tâm-não quốc-dân, cho chịu trình-bày ra sách vở như chữ Hán — mà xếp đặt ra thành câu mới. Thì dù như muốn tả cái tình cảnh người nhà-nho vì chưa mọ tham tiền tham bạc, mà gặp bước vào nơi đô-thị phồn-hoa, thành ra làm khổ một đời người cứ nó, mà nói lăng-xa lăng-xăng những chữ là chữ, rằng: cha mẹ khi xưa dịch cuộc hôn-thú chỉ cốt ở như tiền tài mà đem gả bán con đi cho cái phường « mọi xuất-ngoại, hay là giản ác khi mau, để đến nỗi lấy được nó phải bôn-ba lao-lực hay là khổ-hạnh lao-lang..... nói đến bao giờ cũng không hết nghĩa.... chi bằng rút vắn lại một câu: « Trước kia cha mẹ tham tiền thuê bạc mà bán đứt cuộc đời của con đi » câu ấy tưởng có hay không? có phải rằng một câu tiếng « nôm đặc » mà hay hơn chữ hán nhiều không? Lại muốn tả cái đi-tinh của đối lứa mắng-tơ dan díu, những tưởng đến một ngày kia sẽ được non nước phỉ nguyền, hồng loan ôm phượng, nào ngờ thế-tục éo-le, nhân-tình nồng nhạt, mà dây duyên đứt mối rẽ lối uyên-ương; hễ gặp người tình-lang mới đưa lời thở than trách móc những là: đời là đã trót yêu nhau bao giờ nỡ đem lòng phụ bạc, song vì gặp trận ba-đào thế-tục mà phải trôi dạt mỗi nước mỗi nơi, nhưng thân kia dẫu rằng xa khơi cách trở, mà lòng này tưởng-tượng như vẫn tác hợp đoàn-viên, nghĩa là bao giờ anh đây cũng xin minh tâm khắc cốt... chi bằng rút lại một câu « bao giờ cũng vẫn để em trong tấm lòng anh » có phải một câu mà rất hết nghĩa, rõ ràng như để cả tấm thân mi-nê vào trong lòng nam-tử, tưởng có thú-tình lắm không? Có phải rằng nôm mà hay gấp mấy mươi lần cái chữ « minh-tâm khắc cốt » nghĩa bao giờ cũng vẫn chật-chội mà những-hờ thiển-nhiên không? Ấy đại-khái cái cách đặt « chữ » mới của ta trước là như thế, chớ không phải cứ chữ-nho nó mới là « chữ », còn tiếng ta thì vẫn-vị là « nôm » ca dao ? Nôm mà vào tay người tư-tưởng cao đặt mọc giỏi là thành ra chữ mới rất hay hơn những chữ nho nhiều vậy; vì chữ nho khi ấy đặt ra là ở cái thời-đại nhân-loại hãy còn ấu-trĩ, tư-tưởng chưa được cao-cường, nên trừ mấy chữ bởi tự thánh-nhân đặt ra là có hàm cái nghĩa lớn như: hiếu, để, trung, tín, và nhân, nghĩa, lễ, trí, v. v., còn thời ít ấy về sau không đặt thêm ra được chữ nào như thế, đến nỗi chính mấy chữ có nghĩa rộng kia cũng không đủ trí mà giải thích cho đúng, cũng vì giải-thích hàm-hồ, mà luân-lý sau này thực-hành cái cả bản-đạo. Bây giờ nhân loại đã đến thời-đại trưởng-thành, nhờ được tư-tưởng học thuật Âu châu trú-mãn cao-thượng, nếu người nào chịu khó hận nhọc trí khôn, mà đặt chữ đặt câu cho khéo, đã gọi rằng hay-ngôn cao-cảm người ta thì chắc là có phần hay hơn chữ cũ ngày xưa nhiều vậy. Tay nhận cũng phải giữ lấy những chữ cũ ngày xưa, vì nó là cái tư-bản của người trước phải theo công-lệ trong sự tiến-bộ mà để lại cho chúng ta bây giờ đặt lời đặt lẽ, rồi ta lại phải để lại cho đời sau dùng... Chớ cũng đừng lười biếng trí khôn chỉ biết có việc ngồi mà ăn phung mặc phá kẻ cho cạo hết cái vỏ ung đậu của tiền-nhân đi-chúc lại cho, nghĩa là cũng đừng chỉ trầu lấy sữa cái đồng chữ nho cũ nát mà đắp vào văn quốc-ngữ hay giờ, ngoại-giả không còn đặt thêm được chữ mới của mình cho trở-minh cao-thượng.

Ấy cái cách đặt ra tiếng mới nghĩa là đặt thêm chữ mới như đã nói trên kia, chớ không phải như nhiều nhà hữu-tâm với quốc-âu vẫn hằng bày-ở ra phải chịu khó đặt ra tiếng mới cho nhiều, vì chẳng lẽ cái tiếng « con gái » lại đặt thêm ra một tiếng mới nữa « con mái » hay sao? lại như « cây đào, cây mận » hay gọi lại đặt ra tiếng mới « giấy cho, giấy mận » nữa dư? bởi vì ở trong trời đất vật nào đã có tên tự, đó lúc mới phát hiện người ta đặt ra, cứ mỗi ngày thì dụng nhiều ra mà cũng tăng gia lên vậy; về phương-diện ấy thì đã nhờ sự vật thác-nhập ở các nước ngoài, vật nào đã có tên ấy, chớ không thể đặt ra tên mới như « nhà ga » lại gọi khác ra « ma-kin » được nữa.

Vũ-thành-Long.

Lễ Khánh-thành trường Kinh-sư Cao-đẳng-học-đường

Ngày 24 Novembre, hồi 8 giờ sáng, là ngày làm lễ Khánh-thành trường Kinh-sư Cao-đẳng học đường. (Ecole des hautes études du Gouvernement Annamite), tức là trường Học-bổ ngày xưa nay đổi lại, để dạy những khoa Pháp-chánh và khoa Văn-chương Pháp-văn và Hán-văn cho những học-sinh đã học khoa Pháp-chánh ở trường Cao-đẳng ở Hanoi và đã thi đỗ cử chức Thám-tá ở trường ấy, học thêm tinh thần và điển cố Hán học và cách so sánh luật pháp Nam-triều cùng luật pháp Pháp-quốc để ngày sau ứng dụng ra hành chánh riêng ở xứ Trung-kỳ.

Mà cái mục-đích lập ra trường ấy là do bởi lòng lo nước, thương dân của Hoàng-thượng và ngài đã dán-dụ ngày 25 Octobre vừa rồi để thi-hành sự thiết lập trường ấy.

Vậy lúc Khánh-thành đã điểm những sự trọng sau này: Tại nhà học-đăng trần thiết bài trí cực kỳ hay hoàng tráng lệ, có thiết long tọa để cung-nghênh Ngự-giá.

Trước khi 8 giờ mai thì các cụ lớn viện Cơ mật cùng các vị ấn quan đã tề tựu tại đó để cung-trợ Ngự-giá. 8 giờ kém 5 quan Khâm sứ Trung-kỳ cùng quan Thống-sứ và quan Thủ-hiến các tỉnh sở đến đều. Lại có quan Hàn-lâm các khoa học cũng ở Đại-pháp là M. Sylvain Lévy và quiphu-nhân đến coi Viễn-đông, hiện đã đến Huế để xem phong-cảnh và cung điện lăng tẩm và các thắng-tích rồi sẽ qua Nhật-bản, cũng đến dự lễ Khánh-thành ấy, và quan lãnh-sự Danfau đến đều. 8 giờ đúng thời Hoàng-thượng ngự giá quang lâm, có quan Ngự-liễn thông-sự và văn võ hộ-giá theo hầu. Hoàng-thượng ngự vào thời có vệ linh khố-xanh thổi kèn chào và bồng súng thì binh lễ. Quan Khâm-sứ, quan Đốc-giáo Dafresne cùng các quan-lại hai Chánh-phủ xuống thêm ra cung yên Hoàng-thượng ngự vào nơi long tọa chính giữa còn các quan-lại hai chánh phủ ngồi hai bên.

Khi ngồi định, một lát quan Khâm-sứ đứng dậy ra trước đọc một bài diễn-văn rất dài, đại-ý nói về sự Hoàng-thượng thiết lập ra trường ấy, mục-đích trường ấy và sự thân-thiện của Pháp Việt ngày nay và ngày sau là thế nào, văn văn. Bài diễn-văn ấy có lẽ sẽ in ra rất hay hẹp, lời lẽ rất trang hoàng nghiêm chỉnh. (Bản-quán sẽ dịch rất mà đăng riêng, sẽ tiếp theo sau). Đoạn rồi, Hoàng-thượng đứng dậy đáp lại một bài đáp-từ rất dài, có quan Ngự-tiền dịch lại bằng Pháp-văn tiếng Anh, đại-ý Hoàng-thượng ban rằng: Tên nghe lời diễn-văn của quan Khâm-sứ Trung-kỳ nói về các việc thuộc về sự thiết-lập Kinh-sư Cao-đẳng học-đường toàn là những lời lẽ có quan-hệ với chính-trị với giáo hóa rất nên quan-thiết, vậy không những là để học viên phải chú-ý phải ưu-tâm mà thôi, mà chính là quan Thượng-thư Học-bộ và các bộ-sư, tòa, quan-lại nên phải ghi nhớ.

Vậy cái trình-độ tiến-hóa học-thức ngày nay thời dân-tộc nào cũng phải có một cái trình-độ của dân-tộc ấy, do cái trình-độ ấy mà giáo-hóa, mà đổi thay lẫn lẫn theo cái việc mình mới cái chính-trị tùy thời rồi cũng hòa khắp và nên được cái tiến-quả hoàn toàn, bởi vậy mà Hoàng-thượng thiết lập ra trường này là để đào cái trình-độ cái chính-trị ngày nay mà hóa cho dân về sau, được cái tinh thần-thái-hòa lưỡng hoàng cùng ngày càng thêm bền-chặt vậy.

Nay ngày Khánh-thành trường này

Do Võ Phi Hùng Cứu Hs Petrus Ký (67-74) tặng thành Chiếu Đẳng chủ . Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

mà lại gặp được Hàn-lâm Sylvain Lévy có dự diễn chứng cho lễ này khi mới bắt đầu gây dựng ra, ấy cũng một điều hay ; vậy Hoàng-thượng rất lấy làm vui lòng mà trông thấy như thế, lại chúc cho sự thành đạt cần trường nữ ngày được thêm lên, ấy là hậu-vọng của Hoàng thượng đó vậy.

Hoàng-thượng đọc xong thời quan Đốc-giáo trường ấy là M. Dufresne ra trước đọc một bài diễn-văn cần ngải, lời lẽ và ý tứ cũng ở trong những lẽ đã lược kể như trong bài quan Khâm, nhưng về sự giáo-hóa thời ngài nói lắm điều rất cảm-động và cao-thượng lắm. Ngài đọc xong thời là khi lễ Khánh-thành đã hoàn toàn, thời Hoàng-thượng đeo Kim-khánh và Kim-bội cho hai ông bà Sylvain Lévy và gắn Long Bội-tinh cho quan lãnh sự Daufan rồi ngự-giá hồi-loan, quan Khâm-sứ về qui phủ, các quan lại giải tán.

X

HÀI ĐÀM

Câu đố mẹo

Cậu bé con mở quyển sách Quốc-ngữ gọi anh bảo rằng : Đố anh biết trong 25 chữ cái này, chữ nào có thể làm cho người ta chết được ?

Anh đáp : Chẳng có chữ nào cả !

Em nói : Thế làm sao người ta vẫn thường bảo : Lỡ này chỉ chết về « X » thôi !

Phiên-Ngọc

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 29 Novembre này, giá bạc ở kho Nhà-nước định là 7 f. 25.

Tàu sang Pháp. — Tàu *Armand Béhic* mang thư sang Pháp, đến ngày 1er Décembre sẽ ở Haiphong chạy đi Saigon.

Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong ngày 30 Novembre chuyển xe hỏa 20 giờ 7 phút.

Những lời kính chúc quan Toàn quyền Maurice Long. — Quan quyền Toàn-quyền có tiếp được của quan Khâm-sứ Trung-kỳ bức điện tín sau này :

« Đức Khải-định được tin quan Toàn-quyền Long thụ bệnh thì có ấy thiềm-chức nhờ quan lớn đại-diện Hoàng-thượng cùng Nam-triều chuyển độ cùng quan Toàn-quyền những lời chúc ngài chóng được mạnh sức và tỏ cùng Long phu-nhân tấm lòng kính mến của Hoàng-thượng ».

Thiềm chức lại xin thay mặt tất cả người Pháp người Nam xứ Trung-kỳ nhờ quan lớn chuyển độ lên quan Toàn-quyền Maurice Long tấm lòng ấy-náy của mọi người vì được tin qui-thể bất an và những lời kính chúc ngài chóng được mạnh sức. Thiềm chức lại xin quan lớn làm ơn thêm vào những lời chúc ấy tấm lòng kính mến riêng của thiềm chức nữa.

* * *

Sau nữa, quan Khâm-sứ Cao-miên có độ lên quan quyền Toàn-quyền bức điện tín sau này :

« Sisowath quốc-vương được tin quan Toàn-quyền thực thụ vì qui thể bất an mà phải lên nghỉ tại bến Colombo thì có ấy thiềm chức nhờ quan lớn chuyển độ cùng ngài tấm lòng rất áy-náy của Quốc-vương và những lời rất thân ái chúc ngài chóng được bình phục. Nhân dân Lang-sa ở đây cũng nối lời vỏ. thiềm chức nhờ quan lớn đại diện độ lên quan Toàn-quyền Maurice Long tấm lòng nhiệt-thành chúc ngài chóng được bình phục.

Phi-hành-gia Xiêm-la biệt đất nước ta. — Bốn chiếc máy bay Xiêm-la biệt Hanoi bữa sáng hôm 26 thì có hạ tại trường máy bay Vinh. Đến 2 giờ chiều hôm ấy lại bay đi để 4 giờ 15 thì tới Lukhong.

Quan tư Luangkham coi đội máy bay Xiêm-la có gửi ở Vinh ra phủ Toàn-quyền bức điện-tín sau này :

« Trước khi từ biệt đất An-nam, tôi xin tỏ cùng quan lớn tấm lòng của chúng tôi rất ghi nhớ qui đô-thị cùng nhân-dân đã hoan nghênh chúng tôi một cách trân trọng. Vậy tôi xin ngài nhận cho những lời cảm tạ rất thành-thực của tôi.

Ngạch cai-trị. — Quan cai-trị hạng nhất Collieret (Fran çois) tại Bắc-kỳ nay bổ vào Nam-kỳ sung chức Giám-đốc sở Lao-động (Inspecteur du Travail).

Tập bắn ở chùa Thông. — Đến ngày thứ hai 18 Décembre tại đất chùa Thông có tập trận và bắn súng đại-bác thật.

Lệ luật tuyển nhân-công ở Đông-pháp. — Nghị-định quan Toàn-quyền ngày 22 Novembre có đặt một hội-đồng để khảo cứu về cách soạn lệ luật tuyển mộ nhân-công ở Đông-pháp. Hội-đồng khi nào có giấy quan chánh Hội-đồng mời thì sẽ họp tại Hanoi.

Các quan có chân Hội-đồng là :

Chánh Hội-đồng : Quan chánh sở Kinh-tế hoặc quan phó lâm đại-biểu.

Hội-viên : Quan chánh tòa Pháp-luật phủ Toàn-quyền ; một quan đại-biểu quan chánh tòa Chính-trị và Liêm-phóng phủ Toàn-quyền ; một quan cai-trị, do quan Thống-sứ sứ ; quan chủ-sự chuyên-môn về việc hãng-hải ở sở Kinh-tế ; quan chủ-sự chuyên-môn về việc Kỹ-nghệ tại sở Kinh-tế ; MM. Borel hội-trưởng phòng Canh-nông Bắc-kỳ và phía Bắc Trung-kỳ ; Boulinier, khoáng-vật kỹ-sư tổng quản lý Công-ty khoáng-sản Đông-pháp ; quan *docteur* Asselin ; quan Hoàng-trọng-Phu, tổng đốc Hà-đông.

Thư-ký : M. Gauthier thanh-tra sở Thương-mại Đông-pháp.

Bèn điện tại Hội-chợ Hà-nội. — Công-ty điện khí Đông-pháp đã thương-lượng với hội-đồng tổ-chức Hội-chợ, nay có lời đề các nhà có dự cuộc Hội-chợ biết rằng : ngài nào muốn mắc đèn tại các gian hàng của mình thêm vào số đèn của hội-đồng đã có thì trên đèn ngay thương lượng với công-ty về việc ấy.

Các nhà hỏi chậm nghĩa là sau ngày 15 Décembre, thì công-ty không có thể nhận lời được.

Bộ thượng-sứ tại Thái bình dương. — Báo *Indépendance tonkinoise* ngày 29 Novembre có đăng rằng :

« Người ta nói rằng (mà là những người xưa nay vẫn biết tin đích-thực thuật lại cho chúng tôi) Dân-quốc chính-phủ đã định thiết lập ra bộ Thượng-sứ tại Thái-bình-dương là bộ gồm cả đất Đông-pháp và tất cả các đảo của Pháp tại Thái-bình-dương. Quan Thượng-thư Sarraut sẽ lĩnh cái trọng-trách ấy và đến tháng năm năm 1923 thì sang. Dinh của ngài sẽ đóng tại Saigon, còn quan Toàn-quyền Đông-pháp thì ở hẳn một nơi tại Hanoi ».

Lớp trợ-giáo. — Lớp sư-phạm dạy các trợ giáo tại trường Bảo hộ thì nay đọn vào trường nam Sư-phạm.

Thi thư-ký ngạch Hỏa-xa. — Đến ngày 19 Février 1923 tại Hanoi, Tourane và Saigon sẽ mở kỳ thi tuyển thư-ký tập-sự vào ngạch Hỏa-xa. Số người tuyển vào ngạch ấy không được quá số 120. Nếu ít người đã được cái điểm số ấy đỗ thì sẽ lấy kém cái số 120 ấy. Học-sinh muốn ứng-thi phải có bằng Thành-chung Pháp-Việt hay là bằng Cao-đẳng tiểu-học tây (Brevet d'enseignement primaire supérieur).

Những thư-ký đang làm trong ngạch Hỏa-xa ấn công-nhật mà không có các văn-bằng ấy cũng được đặc cách ứng-thi.

Niên hạn được đến 25 là chừa cũng như các ngạch khác, trừ ra trước đã tòng-sự trong một công sở nào của nhà-nước để đến năm 55 tuổi được về hưu-trí thì không kể.

Các đơn xin ứng-thi phải gửi đến các quan chánh đạo Hỏa-xa phía Bắc, Trung-kỳ trung-trung và phía Nam, nhận đến ngày 15 Janvier 1923 là cùng hạn.

Hội Hồng-thập tự. — Sổ quyên thứ tư :

Quan tư Luang Hiam Chaihan chánh đội phi-cơ Xiêm-la 100 đồng.

Ô Huỗ : MM. Bác, 2 p ; Bernard, 5 p ; Hiên, 2 ; Castagnier, 1 p ; Delprat. 5 Tatier Pajolle, 10 p ; Husson, 2 p ; Morin, 10 p ; Hurat, 2 p ; Bailles, 2 p ; Rigaux, 10 p ; D Orchy, 2 p ; Lagrange, 8 p ; Reynaud, 1 p ; Penet 2 p ; Marius, 2 p. Van, 5 p ; R. 1 nouganani Anonymessah, 10 p ; Ka. Saidences Gamadhe, 5 p ; N. Kassinsach, 3 p ; Avémchamed Insoup. 3 p ; Thái-An. 5 p ; Quang-an-Long. 2 p ; Toai-Thai, 1 p ; Trương-ting-Ky, 1 p ; La-thiên-Thai, 5 p ; Hưng-lợi. 1 p ; Cao-Thai, 2 p ; Hao-Hưng, 1 p ; Nam-Hưng, 1 p ; Dai-Xương, 1 p ; Van-Hưng, 1 p ; Dương-kim-Hanh, 1 p ; Ly-Lộc, 2 p ; Trịnh-tan-Đinh, 2 p ; Trịnh-vinh-Sanh, 2 p ; Van-Phát, 5p ; Hiệp-Hưng, 1 ; Trung-Hưng, 3 p ; Hiệp Hy, 3 p ; Hiệp-Phát, 1 p ; Tang thang-Chai, 1 p ; Kiên-phát-Tiên, 1 p ; Nghĩa-Thai 2 p ; Hu-thau-Chương, 4 p ; Dức-Thanh, 0 p. 30 ; Des Commerçants Chinois 32 p 10.

(*Còn nữa*)

Bán một cái auto « Mobilette » thật tốt, giá 6.000 francs. Xin lại xem tại garage Aviat, Hanoi.

3351

Cuộc lạc quyên Âu trí-viện Tỉnh Hà-đông

1° Ông Dương-tự-Nhu Trí-phủ Mỹ-đức cùng một phiếu quốc trái Đông-pháp số 112 666. — 50 p.

2° Phủ Hoài-đức : Nghiêm-v Chước Cung-v-Cần, Ng-văn-Cường, hương hội làng Đa-tri và làng Trường-cát mỗi vị góp 10p. cộng là 50 p ; công dân làng Đông-ngạc 10 p ; Ng-Quý trợ tá Hoài-đức, Ngô-trọng-Lễ, thám tá Địa-chính, Ng-hữu-Tấn, Vũ văn-Chi làng Tả Thanh oai, hương hội làng Hạ Yên-quyết, Ng quang-Bính, hương hội làng Tây-mỗ Trần-Thây, hương hội làng Phú gia, Kim-hang và Đông-ba mỗi vị cúng 5 p. cộng 55 p ; Hội-đồng làng Xuân-lôi, Dịch-vọng (thôn bộ). La-phù, Thủy-hội, Hạ-mỗ, Chu-v-Hảo, Ng-v-Tạng, Tạ-duy-Tòng, Đỗ-xuân-Đài, Nguyễn-Kỳ, Ng-lợi-Vá, Ng-v-Tòng, Ng-v-Bình, mỗi vị 3 p. cộng 39 p.

Ng-cung-Khang, Trịnh-quang-Long Cự-Chính, Hoàng-văn-Ry, Ng Điền, Ng-hữu-Du, Chu-hữu-Cầu, Đinh-duy-Thi, Nghiêm-xuân-Dục, Bùi-tất-Nhơ, Lê-v-Dzi, Làng Liên-trì (Hanoi) Ng. khánh-Phú, Phí-vĩnh-Thành, Ngô-v-Lan, Ng-đình-Thịnh, Trương-Trát, Ng-v-Tuyên, Hoàng-v-Triện, Ng-xuân-Dán, Ng-v-Quỳnh, Ng-v-Tài, hương hội làng Yên lộ làng Hữu-xã làng Lakhê tây và Ng-v-Trại, mỗi vị 2 p. cộng 50 p. Ngô-Liệt, Lê đức Mận, Ng-phú-Huấn, Lê-v-Phác, Ng-tự Đàn, Đỗ-v Khả, Chu-chí-Phòng, Ng-hữu-Tuệ. Bùi-trung-Thành Ng-đắc Khaw, Ng-duy-Trinh Ng-ngọc-Huyền, Đỗ-lê-Thành, Ngô-v Chước, Trịnh-văn-Quang, Ng khánh-Lục, Trịnh-v-Phú, Ng-công-Ngưu, Ng-Hảo, Ng-v-Hậu, Trương-như-Khuê, Lê-v-Thuyết, Ng-xuân-Thanh, Ng-duy-Khoan, Ng-chí-Chấm. Doãn-v-Hanh, Ng-v-Cảnh, Lê-v-Huệ và hương hội Nguyên-xá mỗi vị 1 p. cộng là 29 p ; Bùi-đình-Cận, Đỗ-đình-Toán, mỗi vị cúng 0 p. 50 cộng 1 p ; tổng cộng cả phủ là 234 p.

Huyện Ban-phượng : Bùi-v-Ngọc làng Phượng-trì 4 p ; Ng-Vũ, Ng-v-Mỹ, Lê-v-Bàn, Phùng-miện-Lệ, mỗi vị cúng 3 p. cộng 12 p ; Vương-trọng-Kính, Tạ-v-Dự, Lê-xuân-Phương, Ng-đăng-Mô, Cù-đức-Hướng, Ng-duy-Hoan, và Trương-trọng-Pha mỗi vị 2 p. cộng 14 p ; Vương-trọng-Dực Lê-như-Chương, Ng-đình-Đỗ, Bùi-v-Ngạc, Ng-hữu-Bích, Trần-đích-Tuệ, Ng-khắc-Xương, Ng-khắc-Khang, Ng-trọng-Lộc, và Cù-đình-Hanh mỗi vị cúng 1 p. cộng 10 p ; Ng-khắc-Lợi, Ng-Tuân, Ng-duy-Khang, Ng-khắc-Mẫn, Ng tri-Lương, Ng-trực-Bàn, mỗi vị cúng 0 p. 50 cộng 3 p. tổng cộng 49 p.

Huyện Phú-xuyên : Nghiêm-duy-Ninh làng Hòa-xá phủ Ứng-hòa cúng 15 p ; Vũ-v Mộc và Kiều-thanh-Đàn mỗi vị cúng 3 p. cộng 6 p ; Ng-v-Đễ, Vũ-v-Khu, Phạm-ngọc-Ái, Ng-v-Tài Lê-v-Cà, Ng-v Định mỗi vị cúng 2 p. cộng 12 p.

Đặng-đình-Hanh làng Thổ-khối, Đặng-lý-Nhiên làng Thổ-khối (Gialâm). Ng-quang-Thụy làng Sơn-động, huyện Quỳnh-côi, Đỗ-v-Lan, Phạm-quang Duẩn, Ng-hiếu-Hiền, Cao-văn-Cách, Nguyễn-viết-Tạ, Tạ-v Thiềm, Nguyễn-hữu-Nhị, Bạch-văn-Lãy, Vũ-v-Ninh và Phan-minh-Châu, mỗi vị 1 p ; cộng 13 p ; tổng cộng 46 p ;

Phủ Thường-tín : Trần-v-Đại, tri-phủ Thường-tín 10 p ; Phạm-duy-Tiến, trợ-tá Thường-tín 2 p ; Chương-đôn-Mẫn 1 p ; Ng-hữu-Tráng 1 p.50 ; Lê-đình-Khang 1 p ; Ng-v-Kiện 1p ; Vũ-xuân-Đài 1 p ; Ng-v Thăng 1 p ; Ng-v-Quyền 1 p ; Đỗ-v-Xước 1 p ; Lê-v-Xuất 1 p. 50 ; Đặng-v-Lân 3 p ; Phùng-v-Bàng 1 p. 50 ; Ng-hữu-Chương 2 p ; Ng-thông-Hanh 1 p ; Ng-v-Thái 1 p ; Ng-hát Thành 5 p ; Ng-v-Hiệp 2 p ; Hoàng v-Giu 2 p ; Lê-v-Phúc 3 p ; Lương-ngọc Lân 10 p ; Ngô-quang-Giao 2 p ; Vũ-hồng-Qui 7 p ; Phạm-thế-Hưng 4 p ; Ng-v-Kinh 3 p ; Bùi-v-Sản 1 p ; Ng-Hà 2 p ; Ng-v-Đôn 7 p ; Phùng-nguyên-Tường 1 p ; Phùng-v-Luận 8 p ; Chương-v-Tích 2 p ; Phạm-xuân-Khanh 2 p ; Ng-khắc-Khoan 1p. 50 ; Phạm v-Phát 2 p ; Vũ v-Lí 1 p.50 ; Ng-gia-Hân 1 p ; Trần tân-Trạch 1 p ; Ng-v-Duy 2 p ; Ng-v-Miễn 1 p ; Hội-đồng làng Dưỡng-điềm 2 p ; Tạ-v-Gia 2 p ; Đàm-v Khoái 2 p ; Đỗ-đình-Trà 1p ; Hội-đồng làng Đông-cứu-thượng 1 p ; Lê-v-Lai 1 p ; Trần-v-Hữu 1 p ; Lê-đức-Mậu 2 p ; Tạ-ngọc-Tuấn 2 p ; Tạ-Doan 2 p ; Hoàng-v-Chấn 2 p ; Ng-v-Tòng 1 p.50 ; Hội-đồng làng Đồquán 1 p ; Hội-đồng làng Quất-lâm 1 p ; Hội-đồng làng Phùng-công 1 p ; Vũ-văn-Thông 1 p ; Hội-đồng làng Phương-vũ 3 p ; Đinh-v-Trung 2 p ; Ng-huy-Thuật 1 p ; Ng-đình-Chính 2 p ; Ng-trần-Mai 2 p ; Hội-đồng làng Văn-hội 2 p ; Ng-v-Lễ 2 p ; Ng-v-Chận 2 p ; Trần văn-Ký 4 p ; Ng-quang-Trước 2 p ; Chương-v-Lưu 2 p ; Vũ-như Bính 1 p ; Lê đình-Trữ 2 p ; Hội-đồng làng Hà-bổi 3 p ; Phạm-văn-Kỳ 4 p ; Văn- đình - Hương 3 p ; Bùi-đình-Thận 3p ; Đỗ-xuân-Hương 2 p ; Ngô v-Thể 2 p ; Phạm-nguyên-Thảo 2 p ; Ng-v-Dược 1 p ; Đỗ-danh-Hào 2 p ; Đào-duy-Khâm 3 p ; Lê-v-Ban 2 p ; Vũ-v-Diêm 1 p ; Đỗ-v-Thu 1 p ; Ng-v Như 1 p ; Ng-văn-Hoè 1 p ; Hội đồng làng Tự-nhiên 5 p ; Ng-hữu Nhượng 2 p ; Hồ-v-Bình 2 p ; Ng-v-Hoàng 5 p ; Lương-v-Tập 1 p ; Trần-hữu Nghị 1 p ; Trần-đình-Thuận 3 p ; Ng-v-Tỷ 0 p.50 ; Ng-v-Kha 0 p.50 ; Ng-v-Chinh 1 p ; Dương-v-Lợi 4 p ; Ng-khắc-Cần 1 p ; Ng-phú-Dực 1 p ; tổng cộng cả phủ 205 p.

Hỏa-tai. — Đêm hôm kia hồi 12 giờ nhà ông giáo Thức ở làng Bạch-mai bị cháy mất ba nóc. Đồ đạc chạy được nhiều, nhưng thiệt hại cũng lắm.

Sổ Hưu-bổng mua các trái-phiếu của các làng. — Trong khi mở cuộc Đông-pháp công-thái thì sổ Hưu-bổng tạm bãi việc mua trái-phiếu của các làng. Từ đó đến giờ đã hoàn lại cho các xã những trái-phiếu mà không thể nào đòi lấy trái-phiếu Đông-pháp được, vậy nay sổ Hưu-bổng lại định mua các trái-phiếu của các xã như trước. Việc mua trái-phiếu của các xã lấy nay định như sau này.

1o Sổ Hưu-bổng không thể nào mua ngay một lúc hết cả những trái-phiếu của các xã được. Vậy sẽ mua làm mấy chuyến. Cứ sáu tháng lại mua một kỳ. Thế nhưng để cho sổ Hưu-bổng đỡ khỏi cái phiền mua vặt mỗi lần vài ba trái-phiếu thì Chính-phủ bán-hạt sẽ đem hợp những trái-phiếu của các xã muốn bán làm một mớ, hễ được nhiều rồi thì sẽ điện-đình việc mua bán lấy với sổ Hưu-bổng.

2o Mỗi lần bán trái-phiếu cho sổ Hưu-bổng thì phải báo trước một tháng.

Thế nhưng muốn cho các xã bán trái-phiếu không thể nào đem chi tiêu hoang phí vô ích thì Chính-phủ định như sau này :

1o Chỉ những xã nào có sổ dự-toán mà tình nguyện lấy tiền bán trái-phiếu để vào công nhu của hàng xã thì mới được phép đem bán trái-phiếu

2o Những tiền do việc bán trái-phiếu thì phải dùng để làm trường-học hay những việc công-ích công-lợi mà Chính-phủ đã cho phép mở ra. Một vài xã cũng có thì góp vốn lại mà làm những việc công-ích.

Hai việc thiện ở nhà thương. Sáng hôm nay hồi 9 giờ tại tòa án phủ Thống-sứ đã đấu giá trưng việc nấu cơm cho người ốm và người làm ở nhà thương Hanoi và việc trưng bán đồ ăn cho các cô đỡ.

Việc thứ nhất : M. Ng-đăng-Thu, bỏ 56 p. 50 được thầu.

Việc thứ hai : M. Soan-xuân-Hưu, bỏ 18 p. 02 được thầu.

Bán đấu giá. — Đến ngày thứ năm 7 Décembre hồi 3 giờ chiều tại kho Bình-lương ở đường Carnot sẽ bán đấu giá những áo quần và đồ vật là những đồ đi sắn của các hàng binh lính Tây Nam, mua rồi, nội trong 24 giờ thì phải nộp tiền và lấy đồ ra.

Lời cảm ơn. — Chúng tôi xin có lời cảm ơn các cụ chúng các ông, các bà đã tỏ tình thân-ái mà gởi giấy chia buồn, hoặc cho lễ phúng, hoặc đi đưa đám thân-mẫu, nhạc-mẫu và tổ-mẫu chúng tôi là :

Bà BÙI-THỊ-HOÀN

ngày 10 tháng mười tá, tức là ngày 29 Novembre vừa rồi.

Trong khi tang-gia bối rối, có điều gì sơ-suất, xin các cụ chúng các ông, các bà bỏ qua đi cho.

Cô-ái-tử : Đặng-văn-Dụ
Tức-phụ : Ng.-thị-Nghĩa
Tế-tử : Ng.-văn-Sản
Nội-tôn : Đặng-huy-Lợi
Đặng-thị-Năng
Đặng-thị-Sen
Đồng gia-quyến đẳng bái tạ

Hợp-thiện. — Bản-bộ xin kính cáo để thập-phương biết rằng : bản-hội đang bốc các mộ về thiêu nhiên ở trong Nghĩa-trang để đem đi táng vào một khu riêng, ngày nào cũng có Hội-viên đến trông nom về việc ấy.

Mới đây bản Hội có nhận được tiền và tiền của các Qui-hữu, Qui-ông gửi đến cùng thì bản Hội lấy làm cảm tạ lắm ; Vậy xin đem phương danh các ngài đã có lòng tốt cùng tiền bao nhiêu kể liệt ra sau này, gọi là một chút kỷ-niệm.

Bà Trần-thị-Thọ (Nam-kỳ) cúng 100 p. ; bà Lê-thị-Vượng, 2 p. ; bà Hòa-ký, 5 p. ; bà Vũ-Trấn 2 p. ; ông Trương-thái, 10 p. ; ông Giáp-long 10 p. ; ông Phạm-văn-Khoan, 10 p. ; ông Nguyễn-Hoan, 5 p. ; ông Ngô-bằng-Giục, 10 cái tiền đại.

Qui-hữu, Qui-ông nào có bằng-tâm cũng gi xin cứ gửi lại cho :

Ông Hoàng-đình-Đồng, số 25 hàng Mâm.

Mạc-đình-Tư, số 136 hàng Bông.
Hòa ký, số 75 hàng Khay.
Sẽ có giấy biên lai đưa lại.

Hợp-thiện lai cảo.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*).

N° 111

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả : PHẠM-BỘI-CHÂU

— Ồ ! Thế thì kỳ thật ! Thế nào ? Chính khanh đã nói rằng viên Hộ-bộ là người có tài mà. Ý không tìm kiếm đâu ra tiền cho trẫm hay sao ?

Côn-bé lắc đầu.

Thiếu-đế lại nói :

— Vậy thì ra làm sao ? Có để những tờ thuế của nhà-nước cũng đem đi gạt nợ cả rồi, không phải là tiền của nhà-nước nữa hay sao ?

— Tâu Thánh-thượng, phải vậy đấy.

Nhà vua cau lông mày lại rồi nói :

— Thôi được. Trẫm sẽ bắt những người nào có khế-tự chi thì đem cả đến đây, mà bắt phải chăm chước đi vậy.

— Không thể được. Bởi vì những giấy ấy đã làm ra từng mảnh, mà những mảnh ấy lại rọc ra làm tám nhăm mươi mảnh khác để đổi chác cho dễ, nên chỉ trong không còn biết đâu mà nhận ra nữa.

Nhà vua rồi đổi phăn vân, đi đi lại lại, hết đi đọc lại đi ngang, mà lông mày thì vẫn cứ cau lại.

Thốt nhiên nhà vua bỗng dừng lại mà nói rằng :

— Nếu như lời Khanh nói đó, thì ra trẫm chưa được cầm quyền chấp chính, mà đã phải chịu khánh kiệt rồi hay sao ?

Côn-bé vẫn cứ điềm nhiên mà đáp rằng :

— Quả nhiên Thánh-thượng khánh kiệt thực, tâu Thánh-thượng.

— Tuy nhiên, tiền bạc nó cũng ở vào chỉ nhỏ nào đấy chứ ?

— Muôn tâu Bệ-hạ, có thể. Ngu-thần hãy xin đem đến dâng Bệ-hạ một cái ngân-tử-bộ đây. Mẫ-giáo-chủ không muốn kể khai vào trong chúc-thư mà cũng không muốn kể vào trong một bức văn-tự nào khác cả. Giáo-chủ đã ký-thác ở ngu-thần đây.

— Ở Khanh ư ?

— Vâng, Tâu Thánh-thượng. Mẫ-công lại truyền cho ngu-thần hãng đem cái của ấy đến nộp tại Bệ-rồng.

— Thế nào ! Trừ bốn mươi triệu ở trong chúc thư ra, Mẫ-tướng-công lại còn có gia tài khác nữa kia ?

Côn-bé cái đầu.

Thiếu-đế lắm bấm rằng :

— Người ấy ra một cái hàng hay sao thế ! Bên này thì Mẫ gia-linh, bên kia thì Phác-kê, hai thằng ấy có lẽ có đến dư trăm triệu. Bên nào mà hòm minh chẳng rỗng không.

Côn-bé đứng yên không hề nhúc nhích.

Thiếu-đế lại hỏi :

— Cái món tiền của Khanh đem đến cho trẫm đó, liệu có bỏ bèn gì không ?

— Tâu Bệ-hạ, món tiền cũng khí khá.

— Khá là bao nhiêu ?

— Tâu Thánh-hoàng, mười ba triệu.

Vua Lô-ý sướng trong dạ, thân thức cả người, bèn nói :

— Mười ba triệu ! Khanh nói mười ba triệu, phải không, bử Côn-bé ?

— Vâng, tâu Thánh-thượng.

— Mà không ai biết đấy chứ ?

— Không ai.

— Ở trong tay Khanh, có phải không ?

— Vâng, ở tay ngu-thần, tâu Bệ-hạ.

— Mà trẫm có thể lấy được ư ?

— Trong hai giờ đồng hồ.

— Vậy chứ ở đâu thế ?

— Trong cái hầm nhà của giáo-chủ ở ngoài phố. Trong chúc thư giáo-chủ để có một đoạn riêng nói muốn để cái nhà ấy cho kẻ bộ-thân.

— Vậy thế Khanh biết cái chúc thư của giáo-chủ hay sao ?

— Ngu-thần cũng có một bản chúc thư nữa, chính tay giáo-chủ ký tên.

— Một bản nữa ư ?

— Vâng, tâu Thánh-thượng đấy.

Côn-bé lôi cái bản chúc thư ở trong tải áo ra, rồi đưa cho nhà vua.

Nhà vua đọc cái điều tiết thuộc về cái việc tặng cái nhà ấy, rồi nói :

— Nhưng mà ở đây chỉ có cái văn-đề cái nhà ấy mà thôi, không thấy chỗ nào nói đến tiền cả.

— Xin Bệ-hạ đại xá cho. Cái đó thì ở trong lương-tâm của kẻ bộ-thần.

— Mà Mẫ-công đã dặn khanh rồi, có phải không ?

— Sao lại không, Tâu Bệ-hạ.

— Hẳn là người đa nghi lắm kia mà !

— Với kẻ bộ-thần thì không. Tâu Thánh-thượng, Thánh-thượng coi đó thì khắc biết.

Vua Lô-ý dương mắt nhìn một cách cảm phục cái bộ-dầu lâm thường mà lại có vẻ cương trực ấy, rồi nói :

— Côn-bé hỡi, Khanh thật là một kẻ thiện-nhân.

Côn-bé tạnh-tùng đáp :

— Muôn tâu Thánh-thượng. Đó không phải là một cái thiện-quả, là một việc bản-phận đó thôi.

Nhà vua lại hỏi :

— Nhưng mà cái số tiền đó không phải của gia-quyến nhà Mẫ-công đấy chứ ?

— Nếu cái số tiền này mà là của gia-quyến nhà Mẫ-công, thì đã kể khai vào trong chúc-thư cũng như các món di-sản khác. Nếu cái số tiền này mà là của gia-quyến nhà Mẫ-công, thì khi ngu-thần đại-tá cái giấy tặng-sản-thư đến dâng Hoàng-thượng đó, chẳng hết ngu-thần đã điền cả cái mười ba triệu này vào với cái bốn mươi triệu kia rồi, chứ còn đâu.

Vua Lô-ý thập-tử reo lên rằng :

Thế nào ! hử Côn-bé. Khanh đại tả cái tặng-sản thư đó ư ?

— Tâu Bệ-hạ, phải.

Nhà vua ngỡ-ngẩn hỏi :

— Mẫ giáo-chủ yên Khanh thế ư ?

Côn-bé đáp :

— Ngu-thần đã trả lời với giáo-chủ rằng Thánh-hoàng chẳng nhận nào đâu.

Côn-bé vẫn cứ một cái giọng nói thản nhiên như thế, cái giọng nói ấy ngay trong khi nhật-dụng-thường-đàm nữa, cũng vẫn có cái vẻ đường-hoàng.

Vua Lô-ý sờ tay lên trán rồi khẽ lắm bấm trong miệng rằng :

— Ồ ! Ta còn trẻ tuổi, chưa hay già nguy vạn đâu !

Côn-bé đứng đợi nhà vua nói thêm trong bụng xong rồi, thấy nhà vua ngẫu đầu lên, bèn hỏi :

— Giờ nào thì bệ-hạ-thần được đem cái số tiền ấy đến dâng Thánh-thượng ?

— Mười một giờ đêm hôm nay. Trẫm muốn rằng không để cho một người nào biết trẫm có cái số tiền ấy.

Côn-bé không nói thêm nữa lời, đường như cái câu chuyện ấy không phải là câu chuyện nói với mình vậy.

— Món tiền ấy bằng bạc-nén hay là bằng tiền vàng ?

— Bằng tiền vàng, tâu Thánh-thượng.

— Được lắm.

— Thần-hạ phải phụng độ đến chốn nào ?

— Đem đến điện La-vũ này, đa tạ Hiền-khanh.

Côn-bé cái vái rồi lui ra.

Đến khi côn có một mình nhà vua thôi, nhà vua bèn reo lên rằng :

— Mười ba triệu ! Có để chẳng bao hay sao thế !

Rồi đó nhà vua bỗ rơi cái trán vào trong hai bàn tay, đường như ngã thiếp đi vậy.

(*Còn nữa*).

ĐỒNG-HỒ
đeo tay kiểu vuông
BỌC VÀNG,
BẢO HÀNH 10 NĂM
Máy chạy tốt
nhất hạng
Mặt và kim có chất dạ quang

Giá..... 8$50

BÁN TẠI HIỆU :
A. PERROUD (Nhà xanh)
39, Phố Paul Bert. — HANOI
2009

Hỏi kẻ phải đau

Hãy hỏi các người Nam Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quên mà đi chữa thuốc không phải dưỡng, hoặc là đã khỏng chữa chút nào cả nay hỏi thương người phải đau khi quên đã khỏi nhiều, hoặc phải đau ở phải : nay hỏi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bắc là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tật nhược tên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời trẻ sau cũng không được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Hỡi người Nam Việt, nên nào người không muốn giống Nam Việt bao năm đi, nên nào người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÉS số 54 *Paul-Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 2 hào. Sang và nhiều nước khi ăn cơm, thì nên một thìa xáp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ. . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois

Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon; hết sức chóng đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI DỄN

Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mùi nâu (*brune*).

Thứ hung-hung (**blonde**) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montés* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh ho rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết **Pilules Pinck**
Một lọ. 4f.45
Đổ 6 $ 65 đến 8 $ 70
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Đổ 3 $ 60 đến 3 $ 70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÉS
Thuốc (nước) bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1 $ 00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosoté. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và hay chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE

Trị bệnh sốt (dịch : như bệnh grippe) bệnh cảm, về mùa này thường hay hai người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu để cứu vớ số người sắp chết tiệt.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng : cách 5 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rất nóng. Đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho càng ra mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào-chế MONTÉS, 54, phố Paul-Bert. Hanoi

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM
(Pagements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài từ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Có đỡ thuyền chuyên. — Cô Võ-thị-Thiệt, học trò cô đỡ, nay tạm đổi đi nhà hộ-sinh làng Phương-trung, (Hà-đông) thay cho cô đỡ hạng sáu Ng-thị-Hinh đổi đi nơi khác. Tiền lương mỗi tháng 10 đồng.

Ngạch Lục-lộ. — Cấp mỗi tháng 10 p. về liên cước ngựa, kể từ ngày 1er Novembre 1922, cho M. Chu-trương-Thọ, thư-ký lục-lộ hạng tư, hiện đương đi khảo sát con đường hàng tỉnh số 13 ở tỉnh Tuyên-quang

Trục xuất cảnh ngoại. — Ngô-vi-Thất là người Khách, không có quán-chỉ nhất định ở Đông-pháp, vậy đã phái trục xuất cảnh ngoại.

Phải nên cẩn thận. — Mới đây hiệu Lợi-Thái 104 Rue des Changeurs phải cái nhầm to (145 p.). Cũng vì hàng ta buôn bán chưa có giấy má sổ sách cẩn thận, người ngoài hàng nhờn khách xướng cho người trong nhà biên đơn, đông khách lịu tịu thế nào, đơn thì biên đấy, mà tiền nhận thiếu. Chuyện ấy đối bên còn thưa nhau tại tòa.

Bà con ta buôn bán cũng nên lấy đấy làm gương cho khỏi nhầm lộn.

Ca-ta-lô mới. — Hiệu giầy Phong-Tải. số 43 phố hàng Điếu (Rue des Pipes) mới in ca-ta-lô mới Xem ca-ta-lô mới thấy nhiều kiểu rất đẹp, mà giá cũng phải chăng.

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN-QUÁN

BA NGƯỜI NGỰ-LÂM PHÁO-THỦ
của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. 0$00

ÂY AI HẸN NGỌC THỀ VÀNG
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,40

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI
của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,60

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thanh là quản-lý nhà in Trung-Bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gửi ngoài

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Xe ô-tô vướng vào đường sắt. — Chiều 27 Novembre hồi 4 giờ một chiếc ô-tô trong có mấy người thương mại Tây ngồi, đi tới cầu Lai-khê thì bị vướng một bên bánh xe vào đường sắt không lôi ra được, hai người ngồi trong xe và người chauffeur bị bắn ra ngoài, chỉ có người chauffeur bị thương xoàng mà thôi, chuyến xe hỏa ở Hanoi chạy xuống lúc 1 giờ rưỡi khi đến Haiphong hôm ấy chậm mất một giờ.

Ô-tô đụng xe tay. — Chiều 27 Novembre hồi 4 giờ một cái xe sắt qua phố Francis Garnier bị một cái xe ô-tô đụng phải ; hư bổng ít nhiều.

Hội-đồng thành-phố. — Hội-đồng thành-phố đến ngày 5 Décembre hồi 20 giờ 45 sẽ họp để quyết định về các vấn-đề đã giao cho các tiểu hội-đồng xét là việc đầu giá và lãnh trong trong thành-phố, việc công tác và việc tài chính.

Giáo học dùng võ lực. — Quan Biện-lý tòa án Haiphong đang tra xét một cái đơn kiện tại tòa rằng có một ông giáo học trường Henri Rivière đánh mấy người học-trò ở trường ấy.

Chiến-hạm Altaïr. — Chiến hạm *Altaïr* đã khởi hành sáng hôm qua lúc 11 giờ để đi Tourane. Quan Đốc-lý có đến bến tiễn biệt. Chiến hạm ấy sẽ đi Saigon rồi vào vịnh Xiêm-la lên sông Meinam đậu tại Bangkok rồi lại trở về Saigon để chữa.

CẨM-PHẢ

Cháy luôn thế ? — Hôm 26 tây vừa rồi hồi mười giờ sáng phát hỏa ở chợ phố Mới.

Cháy to quá vì khi đó có gió đông bắc thổi cho nên trong nửa giờ mà cháy mất sáu mươi nóc nhà, không tài nào chữa được. Lợn gà chết nhiều, duy người kịp chạy cả. Đồ đạc cháy không kịp chạy. Thiệt hại nhiều quá.

Dạo này cháy luôn luôn, không ngày nào đêm nào là không có. Tháng trước phố khách bị cháy cũng hại nhiều. Tháng này như hôm 26 tây, phố cũ cháy mất làm nóc. Hôm 25 phố mới cháy hai nóc. Đến đêm lại cháy một nóc. Hôm 27 tây hồi mười một giờ trưa cũng lại cháy mất hai nóc.

Nhà ở đây làm cũng thưa nhau cách năm thước tây nhưng mà vì mái bành bài và lại giỏ to, cho nên không tài nào chữa được.

Nghe Cẩn hôm 26 hồi 10 giờ sáng ở phố đường xe rười ở Hongay cũng phát hỏa. Cháy cũng hại bằng ở Campha. V.

BẮC-KẠN

Diễn-thuyết. — Có nhời kính cáo để các công-chúng biết rằng : Ông Paul Monet sẽ lên diễn-thuyết ở tỉnh Bắc-kạn để bá cáo Hội Việt-Nam Thanh-niên mà đã sáng lập ra ở Hanoi, ngày thứ sáu sau này 1er Décembre tức 4 giờ chiều.

THÁI-NGUYÊN

Diễn-thuyết — Quan Đại-lý Paul Mon t, là chánh-đốc hội Việt-Nam Thanh niên sẽ lên diễn-thuyết để bá cáo hội ấy với nhân chúng tỉnh Thái-nguyên, ngày thứ năm sau này 30 Novembre, sẽ diễn tại nhà trường Pháp-Việt bản tỉnh lúc 4 giờ chiều

VIỆC KINH-ĐÔ

Một vị thượng-khách đến Kinh-đô. — Ông Sylvain Lévy là giáo-sư trường Collège de France là phó hội-trưởng hội Institut colonial tử Saigon cùng Sylvain Lévy qui phu-nhân đi bộ đến Huế ngày 22 Novembre vừa rồi. Ngài đến Huế ở lại trong mấy hôm để đi xem các cung điện lăng miếu và các cảnh thắng khải ở Kinh-đô rồi ngài sẽ đi bộ ra Hanoi và sẽ đáp tàu qua Nhựt-bản

Non-nước đế-đô từ xưa nay vẫn có tiếng cao thâm linh tú, lại thêm thành-trì cung điện lăng miếu có lắm vẻ tráng lệ ngày ngự, bấy lâu đã thiếu chi tay cao nhân đến ngoạn lắm, nay lại có một vị thượng-khách đến lưu liên du ngoạn thật là đã nên sanh sắc thay !

Trúng giải vạn đồng. — Cuộc đánh số của hội Nam-kỳ tương-tế đã số ngày 1er Novembre, lô to một vạn đồng là số 16.540 đã t úng ở Trung-kỳ. Người trúng lô ấy tên là Phạm-Bát, ở làng Phú-cam, làm nghề lãnh-hành và nghề nấu rượu

Luật-lệ nghiêm-chỉnh của thành phố Kinh-đô (*Hết phần trước*)

Nói về rạp hát, phòng ngủ, hàng cơm, quán rượu :

46· Khi lập rạp hát phải xin phép quan Công-sứ, xét như không có sự gì làm phiền lắm bại cho thiên-hạ, mới cho.

47· Mỗi ngày chỉ được hát từ 8 giờ đến 23 giờ.

48· Linh cảnh-sát bất kỳ khi nào cũng đặng vô rạp hát mà tuần phòng cho khỏi những sự rầy rà nguy hiểm.

49· Phải xin phép quan Công-sứ, mới đặng phép mở những hàng café, hàng rượu bán ê

Khi nào phạm luật-lệ hay là có sự gì nguy hiểm cho thiên-hạ thì những hàng ấy không cho bán nữa.

50· Những hàng café thì 1 giờ sáng phải đóng cửa, những quán rượu thì 12 giờ. Khi nào muốn đóng cửa khuya hơn thì phải xin phép quan Công-sứ.

51· Những người có hàng cơm, quán rượu, muốn thuê phòng ăn, phòng ngủ, cho những người ở thành khác, tỉnh khác, hoặc là khách qua đường, thì phải xin phép sở Cảnh-sát

52· Những người cho thuê phòng thì bỗ ấy thì phải có sổ riêng mà biên rõ ràng những tên họ người ở trọ. Sổ ấy khi nào Cảnh-sát hỏi thì phải trình, và biên tên thì cho rõ ràng và không đặng có chữa khoảng hở. Sổ ấy phải ghi tên họ người đến trọ, tên gì, họ gì, chức phận gì, ở chỗ nào, đi chỗ nào, ngày tới ở, ngày đọn đi. Dẫu trọ một đêm cũng phải biên rõ ràng như vậy.

53· Những người nào đến ở lại như thế, ghi chép rõi, trong 24 giờ thì phải trình sở Cảnh-sát.

54· Khi những người ở trọ dọn đi thì cũng phải trình sở Cảnh-sát trong 24 giờ về sau khi đã đi.

55· Những nhà cho thuê để ngủ phải trình sở Cảnh-sát. Sở ấy định hạn cho mấy người ngủ, chỗ ngủ phải cho sạch sẽ lắm ; phòn vách trong ba tháng phải quét vôi một lần, và giường chõng mỗi ngày phải chải rửa cho khỏi nhơ bẩn.

Quan Cảnh-sát đặng phép đến xem xét những chỗ ấy mà kiểm soát cho theo lệ luật.

Nói về những sở hành động và xã nê

56· Những nhà làm việc gì ồn ào hôi hám, độc địa, có lẽ làm phiền hại cho hàng xóm thì phải xin phép trước mới đặng lập ra.

Nói về đồ nổ

57· Những người bán, người mua đồ nổ, muốn đem những đồ ấy ngang qua thành-phố Huế thì phải tuân theo thể lệ nghị-định quan Toàn-quyền ngày 12 Octobre 1921. Người muốn chở đồ nổ thì phải xin phép riêng, phải nói rõ rằng mang đồ nổ đi, đem đi đâu, nhiều hay ít.

58· Bởi cái giấy cho phép chở thì có nói chỗ giờ nào, và phải đi những đường nào, thì người xin phép phải tuân theo.

59· Đi ngang thành-phố thì phải có một người lính cảnh-sát đi theo cho khỏi nhượng địa nơi thôi.

Mỗi cái xe chở đồ nổ thì phải cắm một cái cờ đỏ rõ ràng.

60· Những đồ nổ đi ngang thành Huế và phải chở xe lửa thì phải theo lệ luật riêng của sở ấy.

Nói về máy nước

61· Gầu những máy nước thì cấm không đặng dừng ngựa để ghé hũ thùng không gì hết.

62· Hễ gánh nước nơi máy nước thì thùng bộng dùng mà đựng nước không đặng quá 20 litres. Lấy thùng nhỏ đồ qua thùng lớn quá 20 litres cũng không đặng.

63· Cấm không đặng đến nơi máy nước mà tắt đồ quần, chiếu, rửa rau ráng, tắm gội, rửa rày, rửa xe-cộ, cho thú vật uống nước, tức là không đặng choán chỗ máy nước, và lấy đá gạch mà phá máy, vận máy cho nước phải chảy luôn.

Nói về sự đào đất

64· Nơi những máy nước không đặng gần cáo-bạch, yết-thị gì hết.

Nói về sự đào đất

65· Muốn đào bới đất đai phải xin phép quan Công-sứ.

66· Những chỗ đào ra phải rào lại và ban đêm phải thắp đèn cho khỏi nguy hiểm. Những người lãnh-hành phải chăm non luôn trong xuống mình làm cho theo thể-lệ.

Khi nào choáng đàng xá, hoặc có sự gì có thể nguy hiểm cho thiên-hạ, nói mà không vâng, thì nhà nước sẽ thiết lập sự đề phòng để khỏi nguy hiểm cho thiên-hạ, song phí tổn bao nhiêu thì người lãnh hành, người liên can phải chịu lấy.

Nói về chỗ để tang-hạng

67· Bất kỳ xe cộ, thú vật, hoặc đồ gì, sở Cảnh-sát bắt đặng ngoài đường thì đem vào chỗ tang-hạng (fourrière).

68· Những người đến nhìn đồ mất thì phải khai tên họ chức phận rõ ràng. Khi vô nhìn đồ trong chỗ để tang-hạng phải có linh cảnh-sát đi theo.

69· Trước hết phải trả tiền phạt và tiền phí tổn mới được trả lại đồ vật hoặc thú vật cho mình. Thú vật hoặc đồ đạc gì của một công sở nào mất thì không trả tiền, song phải đòi lại trong 24 giờ.

70· Thú vật hoặc đồ gì mà có thể tàn mát hư hại thì chỉ cất trong 8 ngày mà thôi, còn đồ không hư hại thì giữ cho một tháng, quá hạn mà không ai hỏi thì bán đấu giá và lợi ấy nộp cho ngân sách Trung-kỳ.

Song những thứ vật có bệnh truyền nhiễm thì giết đi liền.

71· Quan Cảnh-sát phải mở một quyển sổ biên những đồ đem về chỗ để tang hạng đồ gì hay thú vật gì, về ngày nào, ra ngày nào, và tên họ chức phận người lãnh về.

Người giữ chỗ ấy phải chăm nom đồ đoàn cho tử-tế, và thú vật thì cho ăn uống bẩn hoi.

(Xem trang thứ tư)

HÀNG VỪA MỚI, VỪA TỐT GIÁ LẠI RẺ

Mời các ngài quá bộ lại hiệu
Ông H. VALLÉE
37, Rue Paul-Bert (Phố Tràng Tiền)
HANOI

Ô-dù có đủ thâm và độ huyền (serge pure laine) thật tốt, khổ rộng, may quần áo tây rất bền và đo dài là cũng rất đẹp.

Giá : 17f.50, 22f.80 và 28f.50 một thước
Ở XA NÊN VIẾT THƯ HỎI MẪU

3339

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đi có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đông-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

BẠCH-THÁI-TÔNG
SỞ VẬN TẢI
80, Bd Carreau (Phố Nhà)
(2 cửa La-ga Hanoi)
TÉLÉPHONE 312

Dọn nhà — xe đồ đạc — xe hàng hóa ở trong thành-phố và đi về khắp cả các nơi bằng xe ngựa.

Rất nhanh và cẩn thận
GIÁ RẤT RẺ 2991

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời để các nhà mua điện biết rằng dùng các cơ-khí tiêu thụ nhiều điện thì hay xảy ra những sự hại cho các máy đăng-hồ (compteur). Vậy nếu máy đồng-hồ sức yếu, thì khi dùng các cơ-khí tiêu nhiều điện, phải báo cho công-ty Điện-khí biết, để công-ty đổi đồng-hồ mới được, vì đồng hồ xấy ra hư hỏng phải chữa, thì nhà mua điện phải chịu tiền.

Công-ty lại nhắc lại để các nhà mua điện ở Hà-nội biết rằng luồng điện 250 volts thì không dùng cơ-khí tiêu thụ hơn 6 ampères (1.500 Watts) được. Muốn dùng các cơ-khí fy thì phải lấy điện 500 volts (Hà-nội).

Có điều gì không rõ, thì đến hỏi tại nhà Máy. Giây nói số 66 và 333.

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SĂN-NHIÊN 榮

Tối thứ tư :

LÃO KỲ ĐẦU THUYỀN

Kiếp liễu đáp đọa mới hầu nên tiên. Nàng Thái-Hoa là tiên-nữ bị đày, trải bao hoạn nạn, tác giả mới qui y đầu phật.

Tối thứ năm :

TẠP KỊCH TRÍCH DIỄN

1· QUAN - ÂM THỊ - KÍNH
2· HẠNH-NGUYỆN CÔNG-HỒ
3· KIM, VÂN, KIỀU

Tối chủ nhật 3 Décembre 1922

Diễn tích :

« Nàng dâu hiền »

Tích này của một nhà soạn-kịch có danh tiếng soạn và coi giúp bản hội tối hôm nay, thật là một tích hát chèo có giá-trị và bổ ích cho việc gia-thú. Xem tích này thì biết làm đàn bà đem thân đi làm dâu nhà người thật là rất khó, khó thế mà vẫn không chừa, khó thế mà có người đi làm dâu được *danh thơm muôn thuở tiếng để nghìn thu*, cho *vua biết mặt* cho *chúa biết tên*, xem như người *Nàng dâu hiền đứng* ở trên sân khấu hôm nay thì lại không khó.

Sự tích đã hay, có lắm giọng hà chèo nghe rất có thú-vị, lại có một *đám rước chữ vàng* rất linh đình rực rỡ làm cho về-vang một người *Nàng dâu hiền*.

Các cụ, các ông, các bà nên cho các cô các cậu đi xem buổi hát tối hôm nay, thật là một cuộc vui có ích.

Đúng 8 giờ khai diễn.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 29 Novembre đến thứ ba 5 Décembre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

CẢNH-NGỘ GIAN-NAN CỦA MỘT CÔ KHÂU-ĐẦM

Bi-hài kịch rất lý-thú chia làm 4 hồi
Hồi thứ 1, 2 và 3

Nghỉ

HỒI THỨ TƯ TỊCH :

CẢNH-NGỘ GIAN-NAN CỦA MỘT CÔ KHÂU-ĐẦM

« CON PHƯỢNG MÁI CON »
Hồi thứ XII

TUẦN SAU SẼ CHỚP :

Một phim ảnh Đại-Pháp mỹ-thuật nhan đề là

« LỒNG KẺ CẢ »

Bi-kịch chia làm hai thiên của soạn giả Séverin-Mars.

Ngày nào cũng có nhạc, chủ trừ lối thứ hai và chiếu thứ bảy

園興東
ĐÔNG-HƯNG-VIÊN

HANOI — 90, Phố Hàng Buồm, 90 — TONKIN

Giây nói số 272

HIỆU CAO-LÂU VÀ TẠP HÓA

Bản-hiệu mở từ năm 1893, là một hiệu cao-lâu Trung-hoa mở trước nhất ở Hà-thành này. Nhà cửa rộng-rãi lịch-sự, có phòng nhỏ để quý-khách ngồi riêng và phòng lớn để đặt tiệc to.

Các quý-khách muốn đặt tiệc tại bản-hiệu, hay là đem về nhà cũng được, giá cả phải chăng.

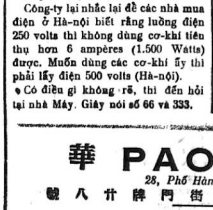
Các món ăn Tây đều làm được cả, và cách nấu-nướng vừa-vặn, trong-sạch.

Nay bản-hiệu được phép bán cho cả binh lính Tây, Nam, vậy mới các ngài chiếu-cố cho.

華 PAO-VA 實

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿牌門街蒲行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiêu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thức, không kể những đồ vàng bạc là riêng dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hổ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đủ các thứ thứ thức rất qui, lối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Việt-Điểu dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tử bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giám tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
Bijoutier, n° 28, Rue des Paniers, Hanoi.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Đấu giá quế. — Hôm 22 Novembre vừa rồi, tại sở Sự có bán đấu giá 4 cây quế bóc ở châu Thường-xuân, và 2 cây bóc ở châu Lang-chánh.

Trong 4 cây quế ở châu Thường-xuân thì 1 cây ở về núi « Hòn-yên » gần Bù-đốc, 1 cây ở núi « Bù-kha », 1 cây ở « Bát-một » và 1 cây ở về lòng « Quản-nhân » ; cây sau cùng này dây hơn cả mà theo như lời những người sành quế nói thì cây này có phần tốt hơn, thứ đến cây Bù-kha còn kha khá, chứ như hai cây kia thì thường vậy thôi, vì nó vừa mỏng lại vừa non.

Còn 2 cây quế của châu Lang-chánh thì khi đem ra bán đấu giá, không có thấy người nào hỏi đến hoặc trả giá, nên không bán được một phiếu nào cả.

VINH

Ô-tô hại người. — Ngày 22 vừa rồi một chiếc ô-tô của một người thiếu-khoán Tây ở Đồng-hới ra, đến 1 kilomètre 30 thì đụng chết một đứa bé là Trần-viết-Cự.

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin cắt nghĩa mua bảo khi có việc gì việc như thế thì hết bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói hàng, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quán ấy, để cho người làm đi tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay kỷ tên vẫn tắt, hoặc chữ quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

Xin xem cho kỹ

Hiệu tôi có thuê gian bán hàng số 228, trong kỳ Hội-chợ năm nay.

Xin các ngài chiếu cố cho.

NGUYỄN-VĂN-THUẬN
CHỦ HIỆU THUẬN-LỢI
SCULPTEUR
37, Hàng Mã-may, Hanoi
2094

Nhà Bán-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

OMEGA

CÓ BÁN TẠI :
GRANDS MAGASINS REUNIS
Nên hỏi giá của Bản-hiệu.
3074

PHONG-TÀI

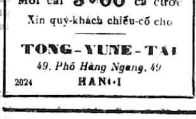
HIỆU ANNAM ĐỒNG GIẤY
Số 65, phố Xe-điện (Rue des Pipes) Hanoi.

Kiểu đẹp giá rẻ
Có catalogue riêng, quí-khách muốn xem xin biết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.

2084

Kính nhật họp thời

Mùa nào đeo CÙNG ĐẸP

GỌNG VÀNG VÀNH ĐỒI-MỒI
Mỗi cái **3$00** cả cước
Xin quý-khách chiếu-cố cho

TONG-YUNE-TAI
49, Phố Hàng Ngang, 49
HANOI
2024

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTES

Quan Đốc-tờ hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 69

HÓA-HỌC CHẤT
và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC BÍ MẬT
hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HULBE để chữa a-phiện
SOLUTION R. SOLBÉ
2$ một chai

Gouttes « MÉTHARSINATE »
1$00 một lọ

Máy thứ bán-hiếm hay bán :
Cần thứ thuốc nước dùng để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE.

Thuốc viên gọi là PILE, trị bệnh Giang-mai

Thuốc ho số SIROP PECTORAL đặc-biệt.

Thuốc lạo chỉ người lên dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÉS
chước uống = 2 viên là 30 viên
thuốc chích = 6$ một chai

Gouttes « VIRGINIE »
1$50 một lọ

ĐỒ BUỘC THUỐC
có đủ sẵn để tại-nguyên hóa-học

ĐỒ MÓ-SẺ
Kính-hiển, đồ-hiển, thuốc-hiển hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-hiển, thuốc Citrate và tuyến Brocq

Bán suốt và bán bao hiu

Bảm sẵn và bảm lẻ

« THUỐC DÉRÉ »
0$60 một chai là 1 litre

TAM-TÌNH-Y-QUÁN

Ai có bệnh nên biết hiệu « Tam-tình y-quán » ở phố « Mã mây », số nhà 91, Hanoi. Mạch lý bệnh-căn biết đích xác ; chữa đủ các chứng bệnh, bệnh nguy-trọng, bệnh đã lâu, chữa khỏi được nhiều, hoàn tán cao đan cực tinh tế thần hiệu, để quí-khách xét dùng. Xa xôi viết thư về kể bệnh, bản-hiệu gửi thuốc đến ngay, gửi cách linh hóa giao ngân : quí-khách mua buôn thì tính ha giá. Nghèo cùng quá không có tiền xin thuốc cũng cho.

Còn các thứ thuốc đặc-biệt rất thần hiệu ai uống cũng khỏi :

Bạch-trọc, dương mai, ba cam, trĩ, lậu, mỗi chai 1 đồng, ống thụt 5 hào, thuốc thụt 5 hào.

Đan ông mộng tinh, di tinh, lậu tinh, hoàng tinh, đan bụng, đau trức kinh niên, bổ lao, đam suyễn, bất toại, phù thũng, cổ chướng, mỗi chai 1 đồng.

Dàn bà kinh nguyệt không đều, huyết ít huyết đen, khí hư bạch đái, hoặc kinh thấy ra nhiều sinh đau bụng, rức đầu, đau xương, khô ráo, hay có dẻ không nuôi, mỗi chai 1 đồng.

Băng huyết, lệ huyết, rên huyết, mỗi phong 2 hào.

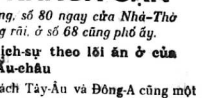
Trẻ con sốt, ho, kinh, đàm suyễn, ta li, cam cứu mục, đau mắt mảng mộng, mỗi chai 2 hào.
2067

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Sự nóng buốt ở bệnh lậu thường hay làm cho đau đớn ở trong đường tiểu-tiện, bàng quang, quí-thận và làm cho mọc mọc lên ở chỗ cơ-quan ấy nữa. Vậy thì thuốc là khỏi chữa cái bệnh nóng buốt mà đã làm nhiều nỗi đau đớn trong, khi nóng vào thì làm nhiều với nước tiểu mà thành ra xanh và rồi rày những vật ban ra sinh ra bởi sự nóng buốt.

Khi mới bắt đầu có mủ mà dùng ngay thuốc *Santal Monal* thì hết đau đớn, bớt mủ, hết buốt, và không còn tăng bệnh lên được nữa. Phải siêu biết rằng vì sự nóng buốt thường hay sinh ra đau ngọc-hình, bàng quang, quí-thận, và chuyển sang các cơ-quan khác mà có thể sinh ra bệnh nặng được. Thực như vậy, cái sự nóng buốt ấy lại cho chuyển sang chân-huyết, lên sang qua thận mà ban lại chảm lên đến tim can tỳ phế được nữa.

Vậy thì khi mới bắt đầu có mủ phải nên cần mà chữa ngay bằng thuốc *Santal Monal*, như thế mới có thể khỏi hẳn được, mà không hại gì đến sức khỏe cả, và mới có thể oanh tranh với đời được.

Ở các hàng bào-chế lớn đều có bán cả.

Distillerie du Nord

NGUYỄN-VĂN-MẠO & Cie
31, Bd Henri d'Orléans, Hanoi

Mỗi có một nhà cầu người Nam-Việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SAO, so với các thứ rượu đã chế ra trên tại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin quý khách nhìn rõ hiệu tem giấy có ÔNG SAO khỏi nhầm.

Bản-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá tính rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu cố đến cho.

Quý-khách ở xa muốn mua thứ rượu gì hay hỏi hạn điều gì xin cứ viết thư cho bản-hiệu thì bản-hiệu xin trả lời ngay.

Ống nói số 367
2073

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư,
Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 97, SAIGON
Giá mua đồng niên 5$00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người. Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

CAO RĂNG

萬春牙膏 立即拔痛止固牙虫殺

Thuốc Cao này thơm tho trong sạch khỏi giáo, ngậm khỏi đau răng, sâu răng, cam răng; răng lung lay ngậm thì vững lại, bán tại hiệu Vạn-Xuân-Đường, số 211, phố Tiền-an, tỉnh Bắc-ninh (Tonkin).

Song liệu mỗi phiên giá. . . 0$20
Đơn liệu mỗi phiếu giá. . . 0 10

Các hàng tạp hóa và các hiệu buôn, bào chế các tỉnh hiệu đã chiếu nơi mua buôn đã bán lẻ, ngài nào muốn mua xuôn xin gửi thư lại. Các nơi đã ân định có bán bộ như sau này : hiệu *Ích-sinh-Tế* số 138, phố hàng Bông. Số bán bảo lẻ số 3, phố hàng Bông, nhà in *Đông-kinh ấn-quán* số 82, phố hàng Gai, hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, số 69, phố hàng Bồ hiệu *Hanh-Nhân-Đường* số 81, p. 5 Paul-Bert, hiệu *Vĩnh-Xương* số 27, phố Hà-trung, hiệu *Quảng-Lợi* số 23 và hiệu *Bảo Hợp* số 37, phố Cửa-Nam nhờ Cả, hiệu *Phạm xuân-Trang* số 62, phố hàng Bạc, hiệu *Tỉ-h-Mỹ-Đường* số 119, hiệu *Hanh-Hòa-Đường* số 127 và hiệu *Anh-Hòa Đường* số 421, phố hàng Buồm, hiệu *Phương-Bình* số 100, phố Cầu gỗ, Hanoi, hiệu *Hợp-Hưng-Long* số 24 phố khách Haiphong, hiệu *Quảng-Lợi Ích* số 25, phố ang Song và hiệu *Hoa-Sinh-Đường* số 167, phố khách. Nam-định, hiệu *Bắc-Phong* số 166, phố Đông-thị. Hải-dương, hiệu *Phúc-Hưng* mặc tạp hóa tiền Phố-yên, hiệu *Vạn-An* phố Yên-t ái tỉnh Yên-bay. Các nơi kể trên có bán bộ như thế thực chuẩn thấp toa ngoài và các tuốc cần dùng khác nữa, đều công hiệu cả. Xin các quí-khách chiếu cố.
2038

Télégraphiques : Van-xuân-đường, Bắc-ninh.

Hiệu Société Française de Transports

7, Boulevard Bobillot, HANOI

Có **Đạ thảm** (drap noir) bán lẻ từ 4$00 một thước
Chai ủ nước (bouteille isolante) hạng nào cũng sẵn
MUA BUÔN TÍNH GIÁ KHÁC
2008

CAFÉ, RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính-quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sơn thừa tiếp các quí-khách Tây-Âu và Đông-A cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-lịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán
2048

Số 8

TỤC TÁI-SINH DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-tử, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các độc-giả)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Mạnh-lệ-quân cười mà bảo *Tô-đình-tuyết* rằng :

— Tôi thấy người ta vì vợ mà phải bái tạ bà mẹ vợ, chứ chưa thấy ai vì con rể mà phải bái tạ bà thân-gia bao giờ.

Hoàng-phủ-thiên-hoa cười mà bảo rằng :

— Đó cũng là nhờ có cái cách giáo-hóa của *Bảo hòa* công-chúa (tức *Mạnh-lệ-quân*) vậy.

Mọi người nghe nói, đều cười rầm lên. *Yên-quốc* phu-nhân cũng cười mà bảo rằng :

— Đây là tội hãy xin ngỏ lời cầu-thân. Trước là phụ-mẫu, sau là thân-ông và các thân-mẫu, rồi ngày mai tôi sẽ bảo phu-quân tôi đến tạ thay cho cô trẻ.

Lưu-yên-ngọc cười mà bảo rằng :

— Như thế sao được. Chưa dùng mối-nhân nói trước, đã vội làm lễ kiến-diện.

Hoàng phủ-kính nói :

— *Phi-loan* năm nay đã 16 tuổi, nếu đã định gả cho con trai Bình-giang-vương (tức *Bằng-hữu*) thì chỉ trong hai năm, tất phải làm lễ thành hôn, vậy Tô phu-nhân nên cho ở lại kinh-đô mới tiện.

Mọi người nghe nói, chưa kịp trả lời thế nào thì *Tô-đình-tuyết* nói :

— Đệ *Phi-loan* theo *Mạnh* vương-phi ở đây là đủ, can chi phải bảo con ở lại.

Thái-vương-phi gật đầu, nói với *Mạnh-lệ-quân* rằng :

— Con trai lớn cần phải lấy vợ, con gái lớn cần phải gả chồng, đó là lẽ thường. Bây giờ ta để *Phi-loan* lại đây cho được tiện việc.

Mạnh lệ-quân cười rồi nói :

— Tiện thì tiện thật, nhưng nếu vậy bà chẳng lợi cho chị Tô phu-nhân lắm rư ! Vì sau này bàn đến cửa hôi-môn tai chị không phải lo chi đến.

Lưu yên-ngọc nói :

— Cửa hôi môn tất phải trọng-hậu, chẳng biết sau này định những vật gì, nhưng ngày nay nên hỏi sẵn chị Tô phu-nhân xem, không lỡ chị nghiêm-nhiên làm một bà mẹ vợ mà lại chẳng lo-thiệt chút nào hay sao !

Mọi người lại cùng nhau cả cười, ngành nhìn để không thấy *Phi loan* quận chúa đâu cả. Thái-vương-phi cười mà bảo rằng :

— Chán tôi thọ mà chạy mất rồi ! Bây giờ chúng ta nói vừa chứ, hãy để đến sáng mai Bình-giang-vương sang cầu-thân, bấy giờ chúng ta sẽ cùng nhau nồng một tiệc rượu mừng thật say vậy. Con phải nhờ thế nào cũng đổi lấy mấy trả a lạng bạc, để biện một tiệc rượu ở đây.

Yên-quốc phu-nhân mừng-rỡ mà rằng :

— Tất phải như thế, tôi xin tuân lời thân-mẫu. Còn của hồi-môn, tôi không dám cần nhưng đồ kỷ-trân dị-bảo gì, chỉ xin lấy bức tranh « Bách-mỹ », để sau này giữ làm của qui cho con cháu.

Hoàng-phủ-thiên-hoa cười mà bảo rằng :

— Một nhà vương phủ hoàng-thân, nếu không nghìn khoảnh ruộng-điền thì tất cũng có muôn chung thọ-ấp, để cho con cháu, sao lại muốn dùng đến bức vẽ ấy.

Yên-quốc phu nhắc cười, rồi nói :

— Để đành rằng vậy, nhưng sao bằng nét bút thiên-nhiên ấy là cái của vô-giá ở trên đời.

Mọi người trò-chuyện hồi lâu, rồi đến tan về. *Mạnh-lệ-quân* về đến trong phòng, đóng cửa phòng nằm nghỉ, bỗng thấy *Lưu-yên-ngọc* đẩy cửa bước vào, vén màn đứng ở bên cạnh giường, tủm-tỉm cười mà nói rằng :

— Chị dậy, em muốn thưa một câu chuyện.

Mạnh-lệ-quân lấy làm ngạc-nhiên, mắt áo đứng dậy, rồi hỏi :

— Chẳng hay việc gì, xin chị cứ nói.

Lưu-yên-ngọc liền ngồi xuống đấy, rồi sẽ nói rằng :

— Ngày hôm nay tôi vào cung triều-kiến hoàng-hậu, được biết hoàng-hậu thật là người thuần-thục, nhưng tính-khí lại nhu-nhược quá. Vả tôi nhìn tướng-mạo có về bẽn-lẽn, tất thế nào cũng sẽ có cái đại-nạn trong 10 năm tròi. Còn *Phi-giao* quận chúa thì tôi thấy có tướng « Hồng-quang nhiễu hiện », chỉ trong năm sáu năm, sẽ được hi-sinh giáng-lâm. Mà lần mừng này không phải tầm-thường đâu, tất cũng chấm ngôi hoàng-hậu, sau này nữ-chủ dương-dương mà có mi-khí uy-nghiêm vậy. Chúng tôi trở về quê-nhà đã đành, còn chị ở đây, trong một hai năm nữa, khó lòng mà tránh khỏi tai-ương. Đó là cái hiện-tướng rõ ràng, tôi bợi biết như vậy, nên tôi xin nói. Chị có cái đại-tài thì xin chị nhớ mà đề phòng trước. Đến như việc nhà Vệ cô-cương, cũng khó tránh khỏi được ách-vận, cơ trời huyền-bí, đâu sao cũng bởi sự tiền-định tự-nhiên.

Mạnh-lệ-quân nghe nói, giật mình kinh sợ mà hỏi rằng :

— Chị thử tính xem có thể cứu-cáng cho quan cái tai-nạn ấy lại được không ?

Lưu-yên ngọc lắc đầu mà bảo rằng :

— Không thể được ! Phàm trong mệnh người ta quan-hệ với vận-mệnh, hễ việc mình không thay thì trên nét mặt sẽ hiện có vẻ vui buồn-em. Cái vẻ ấy đi hiện thì tai-nạn sắp tới nơi, chỉ trong 5 hôm là tất có ứng-nghiệm vậy. Tôi thấy tướng-mạo bọn ta bẽn-lẽn, đi gần một năm nay, hôm nay trông thấy tướng-mạo thần-sắc vì hoàng-hậu, mới biết không phải là vận-mệnh riêng của người nào. Trước sinh ngày nay đang trông-đợi về cái tai-ách-đoán của chị, chị cũng nên phải giữ vàng giữ ngọc, chớ có lo-ngại quá.

Mạnh-lệ-quân liền thở dài mà than rằng :

— Nếu vậy thì cũng đành phận nhỏ trời mà thôi. Nhưng chị xem tướng con *Phi-giao* có giống như Vệ Tắc-thiên thuở xưa hay không ?

Lưu-yên-ngọc nói :

— *Phi-giao* quận-chúa có cái tướng mạo uy-nghiêm, ai trông thấy cũng phải kính, không những như Vệ Tắc-thiên mà thôi.

Hai người trò-chuyện thâu canh, rồi đều về phòng yên nghỉ. Sáng hôm sau, Bình-giang-vương là *Bằng-hiệp* đến cầu-thân, xin cho *Bằng-khôi-thân* kết-duyên với *Phi-loan* quận-chúa. Nhà *Hoàng phủ* đều bằng lòng cả.

Bến hôm vợ chồng *Hoàng-phủ-kính* khởi-hành, vun *Anh-tên* truyền chỉ bày một tiệc rượu ở phía ngoài thành cho ba vị thân-vương ra tiễn. Trong khi tiễn-biệt *Mạnh-lệ-quân* nước mắt đòng đòng, *Phi-loan* quận chúa cũng nắm lấy bà sinh-mẫu là *Tô-đình-tuyết* mà khóc.

Tô-đình-tuyết sẽ đứa *Phi-loan* quận-chúa rằng :

— Con ở lại đây, phải chăm-chỉ học-hỏi cha mẹ, đối với anh em chị em trong nhà, lại nên lấy tình thân-ái mà cư-xử, chớ vì sự hờn-giỗi nhỏ-nhặt, để với anh lòng ghét bỏ lẫn nhau...

(Còn nữa)